

*Seudah Shlishis**

The Mystery and Mysticism of the Third Meal

INTRODUCTION.....	1
LAXITY IN TALMUDIC TIMES.....	5
WHAT CONSTITUTES A MEAL?	6
WHAT ARE מיני תרגימא?.....	8
CHABAD CUSTOM.....	9
WHAT MAKES THE THIRD MEAL UNIQUE?	11
THREE LEVELS OF PLEASURE.....	12
COSMIC REST	12
COSMIC DELIGHT	15
THE SECRET OF THE THIRD MEAL	17
THE SHABBOS SANCTITY THROUGH THE <i>SEFIROS</i>	20
HALACHIC EXPLANATION.....	25
APPENDIX – SUBSTITUTING WITH DIVREI TORAH	29

*

Introduction

Shabbos is characterized as a day of transcendence and coming closer to G-d. Surely, it is a day whose holiness naturally affords the soul much spiritual pleasure, as well as the opportunity to revel in prayer, study of Torah, and communion with G-d.

Yet, when Jewish law tells us how to ensure that we make Shabbos pleasurable (as the verse¹ states, "וְקָרָאתָ לְשַׁבַּת עֲנִי" – "And you will proclaim the Sabbath 'a delight,'"²) it focuses on the fact that we must take care to eat well.³ We are obligated to eat not just one, but

* המאמר נערך על ידי חברי המכון, הרב יעקב שי' גרשון והרב אברהם שי' בערגשטיין.

(1) ישעי' (נח, יג).

(2) שולחן אדה"ז (או"ח רמב, א): "שני דברים נתפרשו בשבת על ידי הנביאים והם כבוד וענג שנאמר וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד".

(3) מכילתא (פ' בא, ט): "מקרא קודש – כבדהו במאכל ובמשתה ובכסות נקיה", וכ"ה בספרא (פ' אמור, יב). וספרי (פ' במדבר, קמז). שו"ע אדה"ז (רמב, א): "ולענגו בענג אכילה ושתייה".

three sumptuous meals on Shabbos, the first on Friday night and an additional two during Shabbos day.⁴

The basis for this requirement is found in the nuances of the Torah's narrative describing the Manna that sustained the Jewish people for forty years in the desert.

One of the miraculous attributes of the Manna was that each person was allotted an *omer* (approximately 2.6 quarts) of Manna, and even if someone collected less or more than his share, he would end up with one *omer* regardless.⁵ Although this was the arrangement during the week, when preparing for Shabbos, the Jews discovered that the single portions they had collected on Friday miraculously expanded to double portions.⁶ The Jews reported this to Moshe and inquired whether they should collect Manna on Shabbos morning as well. Moshe said, *"Eat the leftover portion today, for today is Hashem's Shabbos, you will not find [any Manna] in the field today."*⁷

The Sages point out that the word "today" (*ha-yom*) appears three times in reference to the Manna that was to be eaten on Shabbos. This would seem to lend significance to eating three times on Shabbos, and indeed these words are widely assumed to be an allusion (אסמכתא)⁸ to the rabbinic obligation of eating three meals on Shabbos (although

4) שבת (ק"ז, ב): "תנו רבנן כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת? שלש, רבי חידקא, אומר: ארבע. אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו, ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאנהו בשדה. רבי חידקא סבר הני תלתא היום [למגין שלש סעודות בא, רש"י] לבר מאורתא, ורבנן סברי בהדי דאורתא." ובר"י פ' (שם מד, א): "והלכתא כרבנן".

5) שמות (טז, יח): "וימדו כעמר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו".

6) שמות (טז, כב-כג): "ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד ויבאו כל נשיאי העדה ויגידו למשה: ויאמר אליהם הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קדש לה' מקח את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל העדף הניחו לכם למשמרת עד הבקר".

7) שמות (טז, כה): "ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאנהו בשדה".

8) כן הוא דעת מהרי"ל (סי' צד) שכתב: "דע דג' סעודות נמי דרבנן וקראי דג' היום אסמכתא", ובסמ"ג (עשין ל), "ומביאין להם סמך מן המקרא ששלשה פעמים נאמר בהם היום גבי אכילת המן". ובשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (ח"ד, דפוס פראג, סי' תעג): "השיב ר"ת למהר" משה מפונטיזא דנשים חייבות בג' סעודות אף על גב דהו"ל מ"ע שהז"ג דאף הן היו באותו הנס [דמן] דלחם משנה האכילין וכן חייבות לבצוע על ב' ככרות ועוד [דעשה דרבנן שוה בכל]. ועד"ז בספר הישר (תשובות סי' ע, ד). ובאליה רבה (קסז, כח): "דרשא דג' היום בסימן רצ"א סעיף א' אינה אלא אסמכתא, מלבושי יום טוב [סק"י]. ושם (רצא, א): "וכן כתב בתשובות מהרי"ל סימן צ"ט [סי' צד אות ב] שג' סעודות דרבנן וקראי דג' היום אסמכתא". ובפרי מגדים (רצא, מש"ז א): "שלש סעודות הם מדרבנן, דאסמכתא הוא ג' היום". ובשו"ע אדה"ו (רעד, א): "שלש סעודות חייב כל אדם לאכול בשבת, ורמז לזה שלש פעמים היום נאמר גבי אכילת המן בשבת שנאמר ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאנהו וגו'". וראה לק"ש (כא, ע' 84 הע' 2).

דבר מחודש מצינו בערוך השולחן (רצא, א) שכתב: "ואם אפשר שאינן ממש מן התורה, מ"מ ודאי מתקנת משה רבינו הם שכן קיבל מסיני".

בדעת הכלבו יש שציינו לדבריו (סי' לא) שכתב: "חייב אדם לאכול שלשה סעודות בשבת אחת ערבית ואחת שחרית ואחת במנחה שכן בפסוק, ירושלמי מתרגום אכלהו היום (שם טז, כה) מן יומא הדין אנא ידע דבר ישראל חייב למיכל תלת זמנין בשבתא חדא ברמשא חדא בצפרא וחדא בערביתא" – משמע דהוי דאורייתא. אבל ראה שם (סי' נח) שכתב עוד: "וחייב אדם לאכול שלש סעודות בימים טובים כמו בשבתות. . . זה דעת הרמב"ם, ויש כתבו שהסעודה השלישית ביום טוב היא כשאוכלין תבשיל אחד לכד הראשון ואף עפ"י שאין מפסיק בה בברכת המזון, ולא החמירו לעשותן רק בשבת לפי שגם בשבת לא מצאנו המצוה הזאת מבוארת בתורה רק מדקדוקי המקראות ואינן אלא אסמכתא בעלמא ודי לנו לדקדק בה בשבת משום חומרא דשבת".